

Концептуальні основи екологічно збалансованого розвитку агросфери

Серед багатьох глобальних і локальних проблем нині все більшу увагу привертає проблема гарантії якості життя та здоров'я людини – невід'ємної частини біосфери, яка протягом усього життя впливає на навколишнє природне середовище як завдяки промислому виробництву, так і в процесі забезпечення себе продовольством. На сучасному етапі світового розвитку Україна входить до першої десятки країн світу, які виробляють продовольство не тільки для свого народу, а й для народів інших країн, намагаючись допомогти людям у подоланні глобальної продовольчої кризи. Суттєво важливим є те, що на фоні інтенсивного використання аграрної сфери нашої країни для розв'язання глобальної проблеми голоду, за оцінкою багатьох українських дослідників, дедалі яскравіше проявляються ознаки екологічної кризи, яка супроводжується поступовою деградацією навколишнього природного середовища, незважаючи на те, що в Україні багатократно зменшилося використання хімічних добрив, одного із найвпливовіших факторів зростання екологічної кризи.

Тому на порядку денному постають питання агроєкології, вирішення яких поширюється на понад 70% території країни, яка входить у коло агросфери.

Безумовно, що увагу наукової спільноти приверне до себе нова монографія академіка НААН О.І. Фурдичка*, присвячена формуванню концептуальної основи екологічно збалансованого розвитку агросфери нашої країни. Вона тим важливіша, що викладені матеріали розглядаються в контексті Європейської інтеграції України, а лівова частина уваги у сільському господарстві країн ЄС нині приділяється якраз питанням екології.

У шести розділах монографії, в яких послідовно і взаємозв'язано викладені результати досліджень О.І. Фурдичка, вперше в Україні узагальнено теоретико-методологічні засади формування збалансованої агросфери країни в контексті її європейської інтеграції з удосконаленням методики й регламенту агроєкологічного моніторингу агросфери з урахуванням структури сільськогосподарських угідь і стану агроландшафтів за даними дистанційного зондування Землі (ДЗЗ).

Перший розділ присвячений екологічним проблемам агросфери в площині поняття „зелена економіка” з оцінкою основних типів природних ресурсів з огляду на їхню невичерпність, чи, навпаки, вичерпність. Показано, що збалансований розвиток суспільства (зазначимо – в гармонії з природою) є основою стану здорового та якісного життя людини.

Підкреслено, що існує недостатній рівень узгодженості законодавчого поля України у сфері охорони навколишнього природного середовища з відповідним законодавством ЄС, що потребує прискорення роботи щодо гармонізації вітчизняних нормативно-правових актів з міжнародними нормами та стандартами.

У другому розділі системно розкрито сутність агроєкології як наукової основи збалансованого розвитку „агросфери”, поняття якої було введено у науковий світ академіком О.О. Созіновим, а також сформовано одинадцять напрямів наукових досліджень в агроєкології з визначенням п'ятих з них, що є пріоритетними для України.

Третій розділ присвячений трьом складовим агросфери: земельним ресурсам, лісовим й водним екосистемам. При цьому зазначено, що з дев'яти категорій земель в агросфері активно використовуються три: сільськогосподарського й лісгосподарського призначення та землі водного фонду з

* Фурдичко О.І. Економічні основи збалансованого розвитку агросфери у контексті європейської інтеграції України: моногр. – К.: ДІА, 2014. – 432 с.

констатацією, що відбулося поліпшення обліку земельних угідь при найменшій забезпеченості пересічного українця запасами прісної води і опорою лісового господарства на ідеологію державного централізованого управління.

Важливе місце у монографії займає четвертий розділ, в якому розкрито наукові підходи до формування збалансованих агроландшафтів зі змістовною характеристикою лісомеліоративних підобластей лісостепової та степової зон України з ґрунтовним лісомеліоративним районуванням, що дало змогу автору сформулювати положення про те, що агроекологічне районування є концептуальним втіленням можливостей прогнозування розвитку агросфери на засадах когерентності й диференціації природно-антропогенних процесів функціонування агроландшафтів.

У п'ятому розділі сформовані наукові засади екологічної безпеки аграрного виробництва в Україні з визначенням особливостей безпечного ведення рослинництва і тваринництва з переходом на органічне землеробство з виробництвом високоякісної продукції.

Останній (шостий) розділ присвячений оцінці стану та перспективам розвитку сільських селітебних територій із зазначенням того, що, на жаль, українське село нині залишається у глибокому соціально-економічному занепаді, а селяни – у безнадійній ситуації, що при русі до європейських стандартів життя потребує комплексного підходу для розв'язання проблеми збалансованого розвитку сільських територій, які є не тільки основою для аграрного виробництва, а й середовищем проживання сільського населення з певними соціально-економічними та екологічними потребами.

Додамо, що здорова економія агросфери країни – запорука здоров'я понад 40 млн її мешканців.

Безсумнівно, що розкриття в монографії екологічних основ збалансованого розвитку агросфери України в контексті її Європейської інтеграції є вагомим внеском у наукову скарбницю нашої держави і водночас сподіваємося, що наступна монографія О.І. Фурдичка буде присвячена „блакитній економіці”.

***В.І. ВЛАСОВ, доктор економічних наук,
доктор сільськогосподарських наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України***

* * *

Новини АПК

Україна збільшує експорт продуктів переробки до ЄС

"Поступово українські сільгосптоваровиробники починають дедалі більше використовувати нові можливості експорту продукції переробки на високомаржинальний ринок ЄС", – про це повідомив Міністр аграрної політики та продовольства України Олексій Павленко.

Якщо у першій половині 2014 року частка сировинних видів продукції становила 76%, то у 2015 році – уже 67%. Відбулося зростання частки продуктів переробки у сільськогосподарському експорті до ЄС, що позитивним чином характеризує розвиток аграрного сектору України.

Найбільш показовими є приклади зростання експорту м'яса птиці – утрічі (до 27,3 млн дол. США); томатної пасти – у 9,5 раза (до 6,9 млн дол. США); обробленого зерна зернових культур (лущене, плющене, у вигляді пластівців) – майже удвічі (до 5,6 млн дол. США); цукру і кондитерських виробів з цукру – у 1,8 раза (до 17,8 млн дол. США); готових продуктів із зерна – у 1,3 раза (до 18 млн дол. США).

З початку 2015 року відбувся експорт яєчних продуктів до ЄС на суму 4,5 млн дол. США, в той час як за аналогічний період минулого року експорт не здійснювався.

"Пріоритетним напрямом розвитку вітчизняного агросектору є орієнтація на збільшення частки продукції переробки, а також продукції з високою доданою вартістю у загальному сільськогосподарському експорті України. Це дозволить нам збільшити валютні надходження до державного бюджету. А поточні результати експорту до ЄС свідчать про високий потенціал української продукції та гарні перспективи на світовому ринку", – наголосив Міністр Олексій Павленко.

Прес-служба Мінагрополітики України